

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

["KINDRALSAABI WALITSUSE" WALJAANNE.

Uksiknumber 10 III.

Ilmub kaks korda
kuus ühes kuu-
lisaga.

Nõ 21.

Reedel, 16. novembril 1923.

V aastakäik.

Sisu: E. Limberg: Sõjaväe seadluste ja määruste väljatöötamise kawa. —rn—. Salakuulamise vastu võitlemisest seadusandlikul teel. — J. N. Sõjaväe asutuste kirjawahtetusest ja kantsleeri kuludest. — Tähendab see jalgwäe surma? — Lahingulaewade pommitamise katse õhust. — Mõndasugust.

Sõjaväe seadluste ja määruste väljatöötamise kawa. (Järg).

Siseteenistuse eeskiri.

See eeskiri peab juba üksikasjalikumalt käsitama sõjaväe sisemist elu ja teenistust ja tugenema neile üldistele alustele, mis toodud põhimäärustikus.

Järelikult peab sääl aset leidma: sõjaväe sisemise organisatsiooni üksikasjad, ülemate tegevus algades diiviisi ülemast kuni noorema ohvitserini, majandusliste ametmeeste kohused, sõjavägede teenistuse ja elu üldine kord, toimkonnad ja toimkondlaste kohused; mitmesuguste teenistusalaude tegewuspiirkond (üldine, arstline veterinaar-, tallide, raha ja varustuse, posti ja telegraafi ja toitlusteunistus); distsipliini välised awaldused (sõjaväeline tseremoniaal), isiklikud määrused ülalpidamise, riietuse ja välise lugupidamise awalduste kohta; wäewaatused, inspekterimised ja erilised määrused kahurwäe ja ratsawäe jaoks. Lisa: sõjavägede liikumine rahuajal (harilikkudel teedel, raudteedel ja weeteedel), terwishoiu määrused; hobuse eest hoolitsemine; sõjaväelaste paigutamine kasarmutesse ja erakorteritesse; juhendid laagriteenistuse kohta; mitmesugused aruande wormid jne.

Tuleb ära tähendada ja läbi wiia see mõte, et: 1) teatawa korra kindlaksmääramine ei kujune ainuliselt iseolulisena, waid ainult abinõuna asja täiuslikumaks korraldamiseks ja kohuste edukamaks täitmiseks; 2) iga sisemist korda wäeosas ei tagata woodite teatawa asetamiskorraga wõi püsside hoidmise wiisidega kasarmus, waid kõigepäält igale sõjaväelasele sisse juurduwa distsipliini- ja kohusetundega, üldisest asjast teadliku arusaamisega ja kõike ühendawa sisemise sidega.

Garnisoni ja wahiteenistuse eeskiri.

Garnisoni teenistuse põhjalik uuendus on äärmiselt tarwilik, sest palju on wanaks jäänud ja wastolus teiste määrustikkudega ja eeskirjadega. Garnisoni teenistuse uuel korraldamisel peab suuremal määral arwesse wõtma poolteiseaastase teenistusaja järeldusi: tuleb lihtsustada garnisoni teenistuse täitmist, milleks põhjalikult kõrvaldada kõik kasuta formaalsused ja endistest aegadest jäänud tegewused ja kombad.

Garnisoni teenistus tuleb seada niisugustele alustele, et teda ära kasutada kaswatawas mõttes. Tema peab arendama algatuswõimet, wastutustunnet, s. o. omadust kiirelt otsustada, iseseiswalt tegutseda, tähelepanu, ettewaatlikkust, julgust, wastupidawust jne. Garnisoni teenistuse iseloom peab olema elaw ja painduw. Siin ei tohi aset leida formaalsus, shabloon, passiivsus. Garnisoni teenistuse eeskiri määrab ära ainult üldised alused ja määrused, kuna aga täitmise abinõud ja üksikasjad jääwad wastawalt olukorrale täitjate eneste otsustada. Eeskirjas ei tohi olla midagi üleliigset.

Garnisoni teenistus peab olema oma waimu ja suuna poolest võimalikult lähemal lahingteenistusele, s. o. wäliwalweteenistusele. Selleks on äärmiselt tarwilik kõrvaldada, niipalju kui võimalik, lahkuminekut nende wahel ja läbi wiia ühine terminoloogia. Niisugune ühtlustus kergendab kaadrite ja wäeosa õpet ja ei nõua otsustarbetut mälu pingutamist. Määrused, wõtted, harjumused ja painduwus garnisoni teenistuse täitmises ei jäta oma mõju awaldamata walwepostide teenistusse.

Sidudes garnisoni teenistust sõjawäe kasvatuse ja väljaõppega, peab selle teenistuse täitmise järelwalwe pandama samade ülemate pääle, kes selle täitjaid on välja õpetanud, et võimaldada õpetajatele selgitada väljaõppe tagajärgi. Ka on soovitatav, et karistused garnisoni teenistuses määrataks otsekoheste alaliste ülemate poolt, kes tunnewad oma alluwait rohkem kui komandant, kellele nemad alluwait ainult ajutiselt. Garnisoni ülemale, kelle pääl lasub kõrgem wastutus korra eest garnisonis ja wahiteenistuse täitmise eest, tuleb jätta karistamise õigus. See on arwesse wõetud S. D. S. projektis.

Kogu garnisoni teenistuse uuest korraldusest peab punase joonena läbistuma kategooriline nõue wähendada garnisoni teenistuseks tarwilikude sõdurite arwu kuni miinumumini, et mitte ilma äärmise wajaduseta kiskuda kõrwale ühtegi ohwitseri ega sõdurit igapäewasest õppusest.

Meie jalgwäe määrustik jattis välja kõik sõjawägede lahingettewalmistuseks tarwitamata wõtted ja sellega ei ole meie sõjawägi enam paraadi instrumendiks. Paraadi pääle tuleb järelikult waadata nagu wäewaatusse pääle, kus kontrooleritakse ja demonstreeritakse sõjawägede lahingettewalmistust, kuid need päewad tulewad ametlikult kindlaks määrata, sest nad takistawad harilikku õpetamise käiku.

Distsiplinaar-karistused.

Distsiplinaar-karistamiseks on meil seni käsitatud Wene „Уставъ дисциплинарный“ ja „Рiigi Teatajas“ № 7, 13. dets. 1918 a. välja kuulutatud Ajutise Walitsuse ajutist määrust.

Nimetus „distsiplinaar-määrustik“ iseenesest on walitud väga õnnetult: tema sisuks on pääasjalikult ainult distsiplinaar-karistused, kuna distsipliini mõiste õiglase äramääramine ja selle saawutamise wahendid (kaswatus, ülema autoriteet, sõjalise waimu arendamine ja kindlustamine, ergutused jne.) temas puuduwad. See wiimane nähtus ei wõi kiirendada distsipliini alalhoidmise wahendite ewolutsiooni ja wiib laiemaid hulkasid arusaamisele, et distsipliin on karistus — rusikas, mitte milleksi tarwilik halastamatus jne.

Mis puutub õigesse arusaamisse üldisest distsipliinist, tema arendamise wiisidesse, samuti distsipliini erikujudesse (sisemine, wäline, lahingu, tule jne. distsipliin), siis peab neid paigutama wastawasse määrustikku ja eeskirjadesse. Distsipliini alalhoidmise äärmise abinõu — distsiplinaar-karistused — eraldatakse „Sõjawäe distsiplinaar-karistamise seadlusse“. Wastaw projekt on seks juba välja töötatud ja ootab kinnitamist.

Aukohtu seadlus.

Waewalt leidub isikuid, kes selle seadluse väljaandmise wastu wõiks olla. Wajab ju iga organisatsioon oma liikmete kasvatamiseks ja omawaheliste wahekorjade reguleerimiseks nii kaswatawaid kui repressiiv abinõusid, — esimesi kui organisatsiooni sihis tõstuwaid, teisi kui tagasundiwaid ja eelmistele autoriteeti anduwaid (jõud). Kuigi sõjawäes määrustikkude ja eeskirjadega sõjawäelaste õigused ja kohused kaunis üksikasjaliselt on ette nähtud, jääb siiski terve rida küsimusi, olukordi, omawahelisi asju, mida eeskirjades üksikasjaliselt ette näha ei saa, kuid mis oma tähtsuse poolest lähendamist nõuawad. Tihti ei ole ka otstarbekohane asja otsustamist ülemuse kätte anda, waid enam mõju saawutatakse niinimetatud wahekohtu läbi, milleks aga wiimasele teatawad põhimõttelikud juhendid ja näpunäited kohtupidamise korra kohta peab eraldi ette nähtama. Sõjawäelise organisatsiooni siht on kaswata oma liikmetes sõjalist waimu, s. o. inimesele tema loomulikku kalduwustele wastandina wägiwaldselt midagi teist külge pookida. Loomulik, et sarnases olukorras kaswatusabinõude wõrk tihedam ja nõudlikum peab olema kui era organisatsioonides. Samasuguseks mõjuwamaks asutuseks tuleb ka aukohut pidada. Sellest nõudest kaswas ka välja, et kõigi riikide sõjawägedes aukohutud on alles hoidunud ja oma olemasolu täielikult õigustanud.

B. Eeskirjad tehniliseks väljaõpetamiseks.

1. Siia kuuluwad kõik eeskirjad tehniliseks väljaõpetamiseks iga wäelligi ja eraldi igasuguse teenistusalala kohta. Neis peawad esinema üldised eesmärgid ja nõuded, sisalduma õppuste jaotuse kawad nii esimeste kui järgnewate teenistusaastate tarbeks ja olema toodud kõik tarwilikud üldised juhendid sõjawägede väljaõpetamiseks. Wäga tähtis on, et kõigis neis eeskirjades igale alale antakse wastaw koht, olenewalt selle ala tähtsusest üldises nii üksiksõduri kui terve wäeosa ettewalmistuses, st. et peab olema kindlaks määratud enam tähtsam — esimesse järku kuuluw, samuti peab olema ära tähendatud vähem tähtsam. Indiwiiduaalset väljaõpetamist käsitaw osa peab reglementeeritama täiuslikumalt ja täpsemalt.

Pääle selle neis eeskirjades määratakse kindlaks riwide tüübid ja mitmesuguste riwikordade alused, samuti isikute kohused ja juhtimise abinõud.

Selles waimus on välja antud „Eeskiri jalgwäe väljaõpetamiseks I jagu — jalgwäe tehniline ettewalmistus“ ja „Laske-eeskiri jalgwäe relwadele“. Need mõlemad eeskirjad wõiwad olla eeskujuks eeskirjade wäljatöötamisel teistele wäeliikidele ja teenistusaladele. (Järgneb). E. Limberg.

Salakuulamise vastu wõitlemisest seadusandlikul teel.

Wõõrasriikide salakuulamise vastu wõitlemine on praegusel ajal tähtsamatest riigielu nähtustest. Juba wanasti öeldi, et „salakuulamine on koi, kes õonestab kindluse müürid ja sööb läbi sõjariistade terase“. Sellest wanast tõest on aru saadud, ja iga riik püüab ära kasutada kõik abinõud, et takistada eneses wõõrasriigi aktiivse salaluure — spionaashi — häwitawat tööd. Endisel ajal algas salakuulamine ühel ajal sõjategewusega ehk wähe aega warem, nüüd on ta aga alaline ja peenelt väljatõõtatud organisatsioon; teda arwatakse raskemate kuritegude liiki, ja sõja ajal on tema eest iga riigi karistuseseadustes ette nähtud surmanuhtlus.

Salakuulamise kui häwitawa pahe vastu wõitlemiseks on korraldatud igas riigis wastu- ehk kaitseluure, kelle kohus on paljastada omal maal wõõrasriikide salakuulajaid ja nende kaastöölisi. Wõitlus wõõrasriigi salakuulamisega awaldub kahes wormis: ettewaatuse abinõudes — kaitseluures ja karistuse abinõudes — kohtumõistmises tabatud salakuulajate ja nende kaastöölise üle.

Et kaitseluure wõiks edukalt töötada ja kohtuwõimud saaksid süüalustele teenitud karistust määrata, on waja, et riigi seadusandlus wälja töötaks ja maksma paneks ajakohased seadused, kus salakuulamise mõiste alla kuuluvad süüteod oleks peensusteni ette nähtud, niisama ka nende eest määrataw kohtuliku karistuse raskus. Kohtulikul arutusel ei tuleks süüdistatawa alamsuse ja poliitilise meelsuse pääle rõhku panna, waid asja sisu pääle. Riigis wõib olla kaitseluure wäga hästi aja ja olude kohaselt korraldatud, aga kui seadus puudulik ja ta waenlase salakuulamises mingisugust spordiharu, mitte kuritegu, näeb, siis on ka kõige ideaalsemalt organiseeritud kaitseluure tegutsemine tühi töö.

Käesolewal ajal on meil uue kriminaalseaduste kodeksi kokkuseadmise käsil, seepärast ei ole wist üleliigne, kui siin salakuulamise puutuware seaduste pääle, mis teistes wanemates riikides makswad, pilku heidame ja nende täienemist wiimase saajaasta jooksul tähele paneme.

Juba wanem Euroopa seadustekogu, code pénal, näeb salakuulamist ette, keelab (art. 80 ja 81) riigi- ja sõjasaladuste wäljaandmist wõõras- ehk waenulise riigi agendile ning tunnistab riigisaladuseks läbirääkimiste (négociations) ja ettewõtete (expeditions) saladused. Sõjasaladuse mõiste piirdub ainult kindluste, arsenaalide, sadamate ja reidide plaanide nimetamisega. Tähendatud

saladuste wäljaandmise eest wõib wastutusele wõtta üksnes riigiteenistuses seiswat isikut, teisi aga siis, kui nad omandasid salaplaanid äraostu teel, pettusega ehk wägiwaldselt.

Ajajooksul wananes see seadus ja ei wistanud enam oma ülesandele. Hiljemalt hakkas iga riik ise salakuulamise vastu wõitlemise seadusi korraldama. 1871 a. wõeti Saksamaal nuhtluseseadusse ajanõuetele wastawamad parandused. Selle seaduse § 92, p. 1 loeb karistatawaks kindluse plaanide, dokumentide, aktide ja salateadete edasiandmise wõõrasriigile ja nende sisu awalikult teatawaks tegemise. Süüdlane ei ole enam üks riigiteenija, waid iga isik, kes seda teeb. 18. aprillil 1886 a. wõttis prantsuse parlament uue täiendatud salakuulajate karistamise seaduse vastu; see seadus oli omaaja „meistritöö“ ja sai hiljem teistele riikidele ergutuseks ja eeskujuks. Warsti järgnesid samalaadilised seadused: Inglismaal — 1889 a., Itaalias — 1890, Wenemaal — 1892, Saksamaal — 1893, Norras — 1902, Jaapanis — 1907, Schweitsis — 1908, Austrias — 1909, Serbias — 1910 ja Põhja-Ameerika Ühisriikides — 1911 a. Nende seaduste kokkuseadmise ja maksmapanekuga ei olnud seadusandlik töö selles suunas weel lõppenud. Salakuulamise wõtete keerulisemaks kujunemisega tuli igal riigil neid seadusi enese olude kohaselt muuta ja alatasa täiendada, näiteks Wenemaal 1903 a., Saksamaal 1910 a., Inglismaal 1911 a. jne.

Mis puutub nende seaduste sisusse, siis on see mitmekesine, nii kuidas kellegi riigi olukord seda nõudis ja kuidas seadusandlus teadete kogumise, awaldamise ja edasiandmise pääle waatas. Mõni riik loeb karistatawaks mitte üksi wõõrasriigile teadete edasiandmist, waid isegi nõusolekut sellele neid muretseda. Mõni karistab isikuid mitte ainult salajaste, waid üldse kõigi riigielusse puutuware teadete edasiandmise pärast, kui need pole awalikkudeks tunnistatud.

1886 a. Prantsuse seadus määrab salakuulamise eest juba karmimad karistused kui warem ilmunud Saksa seadus. Ta näeb ette kolmteistkümme karistuse liiki; ka kuritegewuse objekt on tal laialdasem. Ta keelab awaldada, teatada ehk laiali laotada terwelt wõi osakaupa plane, käsikirju ja saladokumente, millel tähtsust riigiehk wäliskaitse alal. Salakuulajateks loeb ta isikuid, kes tasu eest salateateid wälja annawad, ja wäljamaalasi, kes neid teateid püüawad omandada.

Saksamaa 1893 a. seadus loeb salakuulamiseks juba sedagi, kui keelatud teateid „sihilikult ja seadusewastaselt omandatakse ehk teada saadakse“ (§§ 3 ja 4 ja § 110 — 1910 a. täiendusest), ning „riigi äraandmiseks“, kui sõjasaladusi välja antakse (§§ I ja 2 ja § 108 — 1910 a. täiend.). Karistuse suurus oleneb sellest, kas taheti kogutud teated wõõrasriigile edasi anda, wõi sündis nende kogumine ilma selle tahteta. Esimesel juhtumisel nuheldakse süüdlast sunnitööga 2 — 15 a., teisel — wangistusega kuni 5 a.

Austria seadus arwab salakuulamiseks, kui kogutawad teated käiwad „riigi sõjajõudude ehk sõjalise kaitse kohta, mida riik ei taha awalikult teatawaks teha“ (§ 67). 1909 a. seaduse lisas on keelatud teateid koguda „walmistuse ja asjade üle, mis puutuwad sõjajõududesse ehk sõjalisse kaitsele ja ei loeta awalikkudeks“. Mitte ükski salajaste, waid ka awalikuks tunnistamata teadete omandamine on karistataw. Keelatud on postituwide pidamine salakuulamise otstarbel.

Itaalia nuhtlusseadus (art. 107) loeb salajasteks „dokumendid, faktid, joonestused, plaanid ja teated, mis käiwad sõjaliste materjaalide, kindlustuste ehk operatsioonide kohta“, kuid tingimisega, et need teated puutuksid riigi hääd korda ja oleksid sõjaliselt waatepunktilt salajased. Wõimaldamine tutwuneda dokumentide, faktide, joonestuste jne. sisuga on karistataw.

Serbia nuhtlusseaduse järele (§ 85-a) on plaanid, joonestused, dokumendid jne. siis salajased, kui nad käiwad sõja ja riigikaitse kohta ning nende saladuses hoidmist nõuab riigi huwi. § 85-b karistab ka seda, kes wõtaw tarwitusele abinõud, et wõõrasriigile oma riigikaitse üle teateid muretseda. Sellele § juurdeisatud seletuskirjast on näha, et „abinõude“ all mõeldakse salajast postituwide hoidmist, posti, telegraafi ja telefoni agentuuride organiseerimist ja muid wõtteid, mis wõimaldawad röörasriigile oma riigikaitsest teadete saatmist schiffri abil ehk mõnel muul teel.

1908 a. Schweitsi nuhtlusseaduse projekt kõneleb „saladustest, mis puutuwad liidu huwisid“. Isik on süüdistataw ükski siis, kui ta „sihilikult tegutses“, s. o. sel juhtumisel, kui ta oma tegu mõistis, selle tagajärgi ette nägi ja oma teo seadusewastasusest aru sai.

Uuemal ajal, kui salakuulamine kujunes alaliseks ja keeruliseks ning tema ülesandeks sai salajaste kui ka mittesalajaste teadete süstemaatiline kogumine, täiendas 1911 a. Inglismaa wastawalt oma salakuulamise kohta käiwat seadust, mis nüüd salakuulamise mõistele hoopis laialdasema ulatuse annab ja ka kohtu wõimupiirid awaramaks teeb. Selle seaduse järele on süüdistataw karistamiseks küllalt põhjust, kui kohtus tema ülespidamisest ja isiku iseloomust selgub, et ta teguwiis wõis riigi julgeolekule kahju tuua.

Sellest lühikesest ülewaatest selgub salakuulamise mõiste tähtsamate Lääne-Euroopa riikide seaduste walgustusel. Siit näeme ka, kui palju on säälsed riigivalitsused selle „kindluse müüride õõnestaja“ ja „sõjariistade terase sööja“ wastu wõidelnud seadusandlikul teel, igatüki omamoodi, oma maa olude kohaselt. Mitte ükski kuriteguse ala ei ole nii kawalalt ja peenelt organiseeritud kui salakuulamine. Siin ei ole tegemist ühe isikuga, ei ka ühe bandega, kes teataw maakohaš opereerib, siin on tegemist saladusliku elawa wõrguga, mis end üle terve riigi, olgu see suur wõi wäike, nägematult laiali laotab ja häwitustööd teeb. Selle pahe wastu wõitlemiseks tuleks ka meie seadusandlusel, nüüdses seaduste loomise ajajärgus, wanemate ja kultuuriliselt kõrgemal seiswate riikide seadusi tähele panna, paremaid nendest meie olude kohaselt ümber luua ja neid oma riigis ettetulnud ja läbielatud sõja- ja rahuaegsete nähtuste ja kogemuste najal wastawalt täiendada.

—rn—

Sõjawäe asutuste kirjawahetusest ja kantselei kuludest.

Sõjawäe asutustes kantselei kulused katsutakse vähendada, kuid wiimasel ajal on need kulud just tõusnud. Wäljaminekute tõusu sellel alal seletatakse kantselei materjaali hooletult tarwitamisega. Soowitatakse kirjutada ametlikud paberid niisuguses suuruses, et puhtaid lehti kirjawahetuse juurde ei jää. Ka kirjaümbrikud tuleksid ümber

pöörda ja uuesti ära tarwitada. Sellega loodetakse suurt kokkuhoidmist teha ja riigi eelarwet vähendada. Kuid ka sõjawäe asutuste asjaajamine ja määrustikkudes ettenähtud igapäewased teated, mis tegeliku eluga kokkukõllasse ei ole wiidud, nõuawad ilmaaegset kirjawahetust.

Suured hulgad paberit kulutatakse kõigis sõja-

wäe osades surnud kirjawahetuse pääle, näiteks korrapidaja ohwitseri hommikused ja õhtused ettekanded, mis on sisemäärustiku § 421 ja 422 ette nähtud. Mis kasu annawad igapäew ettekantawad laused korrapidaja ohwitseri poolt: „midagi iseäralikku juhtunud ei ole“, „ütelugemisel olid kõik kohal“ jne. Need ettekanded, mida kellelgi tarwis ei ole, ömmeldakse kohe kausta. Teine lugu oleks, kui korrapidaja ohwitser wahetusel kannaks wäeosa ülemale ette ainult siis, kui on midagi juhtunud, mis wäeosa ülem peaks teadma. Hommikused ja õhtused ettekanded seks alles jätta, et nendesse paigutada kasarmutest kuni hilise õõni wälja lastud sõdurite nimekirja ehk arreteeritute nimestiku, ei ole tarwis.

Tahab wäeosa ülem kuni hilise ajani wäljalubatud sõdurite nimekirju kontroleerida, siis on selleks oma raamatud sisemäärustikus § 333 ja 393 ette nähtud: „Kasarmust kuni hilja ajani wäljalastud sõdurite nimekirja raamat“ ja pääwahil juures „Arreteeritute raamat“, millest üldise ülewaate saab. Päälegi tulewad sisemäärustiku § 635-da põhjal kõik arreteerimise lehed kantseleisse, mis wõimaldab kontroleerimist, kui seda tarwidus peaks nõudma.

Praeguse korra juures wõib meil arreteeritute nimestiku pidamist mõne suurema raamatupidamise sisseseadega wõrrelda:

- 1) Iga arreteeritu kohta seatakse kokku sisemäärustiku § 608 ja garnisoni määrustiku 202 põhjal „Arreteerimise leht“, kus kõik tarwilised teated arreteeritu üle sees on. Need lehed saadetakse pääle aja äraistumist wäeosa kantseleisse.
- 2) Arreteeritute üle seatakse kokku nimekirja karnisoni määrustiku § 90 ja § 199 põhjal.
- 3) Arreteeritud tulewad wäeosa pääwahis olewasse „Arreteeritute raamatusse“ garnisoni määrustiku § 90 ja 208 ja lisa nr. 4. § 41 juurde p. 2 põhjal sisse kirjutada.
- 4) Kõik teated arreteeritute üle tulewad sisemäärustiku § 403 järele „Arreteeritute raamatusse“, mis on wäeosa korrapidaja ohwitseri toas, sisse kanda.
- 5) § 422 sisemäärustiku lisa p. nr. 23-da järele tulewad kõik teated arreteeritute üle korrapidaja ohwitseri poolt hommikuses ettekandes ära näidata.

6) Sisemäärustiku § 543 ja 616 põhjal wana karauli ülem kirjutab üles arreteeritu ja nende juures olewad asjad posti tabelisse.

Siin tuleks kõik sisemäärustikus ettenähtud arreteeritute arwestamise §§ ära muuta, sest küllalt oleks, kui alles jätta ainult need § §, mis garnisoni määrustikus ette nähtud. Wõiks juurde lisada, et arreteeritute nimekirjad allakirjutatud wana karauli ülema poolt § 90 ja 199 garnisoni määrustiku järele lisatakse posti tabeli juurde ja saadetakse wäeosa kantseleisse.

Ei saa waikides mööda minna wäeosa majanduse päewakäskudest ja käsukirjadest. Wiimased on oma aja ära elanud. Iga majanduse alal töötaw ametnik teab, kui palju meeletuska majanduse päewakäskude kirjutamine ja trükkimine sünnitab ja kui palju kantselei kulu selle pääle ära tarwitatakse, millel aga mingisugust tähtsust tegelikus elus ei ole. Kui ses muudatus sõjawäe majanduse alal toime pannakse, saaks mõnigi kirjutaja praegu tehtawast tööst wabastatud ja raamatud saaksid dokumentide põhjal peetud*).

Meie ohwitseri ja ametnikke, kes teeniwad majanduslisel alal, tuleks tutwustada ainult tarwiliku kirjawahetuse ja raamatupidamisega, mitte aga selle juures koormata ilmaaegsete paberite kirjutamisega. Kõik see oleks sõjawäe arwestamises edusammuks.

Ka tuleks muuta kirjawahetuse seaduse § 64 sõjawäes, mis meil on maksma pandud Sõmini pwk. Nr. 837 — 1920 a. põhjal, kus nõutakse, et igast paberist, mis wäeosast wälja läheb, peab ka tingimata ära kirja jääma kausta. Ära kirjad tuleks jätta nendest paberitest, millede õiendamiseks tingimata tarwidus wõiks tulla, selle määramist täiesti wäeosa ülema otsustamiseks jättes.

J. N.

*) Nagu kuulda, ongi juba otsustatud majanduslisi päewakäse ära kaotada ja üldse kantseleilist asjaajamist lihtsustada. — Seda uuendust tuleb ainult terwitada. Toimetus.

Tähendab see jalgwäe surma?

„La France Militaire“ toob ülemise päälkirja all k. a. 16. oktoobri numbris prantsuse reserw-kindrali Prax'i arwamise prantsuse uue kaardrite ja koosseisude seaduse kawa kohta. Nimetatud

kirjutuses, mille alamal toome, wõtab kindral, ilma et ta üksikasjadesse süweneks, nimetatud seaduse walju arwustuse alla.

Wäeosade uus jaotus ja sellele wastaw wäejuhatuse korraldus „astuwad jõusse 1. jaanuaril 1924 aastal, millega kaasas käiwad järgmised muudatused“.

Sarnase ilmsütü ja väliselt häatahtliku päälkirja all teatab nimelt sõjaminister sõjawäelisele ja kodanlisele seltskonnale prantsuse jalgwäe lõhkumist.

Juba 1918 aastal, otsekohe pärast waherahu, asuti 21 jalgwäe brigaadi, 42 rügemendi, likwideerimisele, ilma et 1875 aasta kaadrite ja koosseisude seadusest oleks hoolitud, mis nimetatud üksuste olemasolemist õigustas, senikaua kuni parlament kaadrite ja koosseisude tähtsa küsimuse kohta oma sõna ütleb.

Wäeosade jaotuse kawa, mis aastase kestwusega, on harilikult wähese tähtsusega dokument, kuna temaga wähe muudatusi kaasas käib; kuid see, mis on otsustatud ja teada antud, on harukordselt suure tähtsusega. Tema tagajärjeks on kümne jalgwäe diwiisi ärakaotamine (29 brigaadi, 39 jalgwäe rügementi, 10 wäljasuurtükiwäe rügementi, mille asemele muidugi sama palju raske suurtükiwäe rügemente asutatakse). 21 alalejäänud korpusel saab endise 8 asemel ainult 3 jalgwäe rügementi olema. Pariisis saab endise 4 jalgwäe diwiisi asemel ainult 2 olema. Ja need diwiisid saawad, nagu kõik teisedki, 3 rügementidised olema.

Teatatakse, et luuakse 4 tankide rügementi, 2 wõi 3 lennuwäe rügementi, õhulaewade wastased wäeosad, kuid rünnak-wankrid ei suuda rünnak-wäeosade aset täita, olgu nad nii wägewad kui tahes, kuna nad ei suuda lahinguwälja oma alla wõtta.

1. jaanuaril 1924 aastal saab prantsuse jalgwäes kõigest 80 kolmepataljonilist, iga pataljon 4 kompaniid (12 rügemendi kohta), ehk üldse 960 kompaniid olema. Kuid 1847 aastal ja keiserriigi ajal oli ta 100 rügementi tugew, iga rügement 3 pataljoni à 8 kompaniid, see on 2400 kompaniid.

Sõjaminister seletab ühes oma teadaandes ajakirjandusele, kus jutt koloniaalwägede juhatamisest emamaa wägede kindralohwitseride poolt ja ümberpöörduvalt, et parlament wõtab kaadrite ja koosseisude seaduse häälletusele niipea kui mõlemad kojad kokku astuwad, ning näib, et ta kindel on, et muudatused, mis tema wägede jaotuse kawas ette nähtud, wastu wõetakse. Wõib ta täiesti kindel olla, et tal saadikutekojas enamus saab okma, kes jalgwäe lõhkumise poolt hää-

letab, et siis wiimase asemele masinaid tarwitu-sele wõtta, millede mõjus weel keegi kindel ei ole?

Missugused ametwõimud on selle imestama-panewa reformi algatajad?

Ühed ütlevad, et suurtükiwäe kindralid kõrgema sõjanõukogu liikmed, kuigi nad nõukogus wähemuses, on oma tõekspidamised maksma pannud ja et kindralstaabi ülem neid toetab. Kuid sõjawäe komisjoni esimees ja ettekandja on jalgwäelased, on nad siis sarnase weidra wäekorralduse poolehoidjad, kus jalgwägi puudub? Kuid on igatahes tuhandeid ohwitseri, kes oma wäeliigi eest oskawad seista: wõidu wäeliigi eest.

Eks ole see jalgwägi, kes wõidu on saawutanud? Kas ei ole jalgwägi oma surnutega terve territooriumi, kuhu waenlane sisse oli tunginud, katnud? Kas ei ole üheksa kümnendikku kõigist kaotustest jalgwägi kannud. Keegi ei ütle, et suurtükiwäelased, ratsawäelased, sapöörid pole wapralt oma kohustusi täitnud, kuid nemad ei moodustanud hulka; nad ei ole poolt ja rohkem oma elust jäätanud mudastes kaewikutes waenlase alalise tule all mööda saatnud.

Ja mis saab kindralitest, kolonellidest, kolonel-leitnantidest, majoritest, kaptenitest, kelle kohad ära kaowad? Juba annab end sõjawäes hingeline roidumus tunda. On 1916 aastast saadik kolonel-leitnante, kes kuulsusega ümbritsetud, kuid kes asjata juba 7 aastat aukraadi ootawad, mida nad frondil kümme korda ära on teeninud.

Igalpool wõtawad aset kõige kaugemale ulatuwad ja julgemad ideed. Üks seletab, et tegewägi peab ainult warje wägi (armée de couverture) olema; hää küll. Kuid warjega käib koos kaitse. Siis kui Saksamaa kättetasumise tund (mis mitte nii kaugel ei ole, nagu arwatakse) lõõb, on lugu meiega nii nagu 1870 ja 1914 aastal, ning meil ei saa tarwiliku hoobi andmise armeed olema, et Saksamaad oma tahtmise alla painutada! . .

Ning meie reserwistid, meie kuus miljoni wõitlejat, kes wõtawad nad wastu, paneb nad sõjariistu, kes juhib nad nende koondamiseks määratud punktidesse? Kus on wäeosad, kuhu nad ära mahutada?

Ja elukutseline wägi? Sadatuhat üleajateenijat? Mõned allipnikud, kuid mitte allohwitseri; allipnikud lähewad pärast 15-aastast teenistust kalliks maksma: 10.000 franki tasuraha, kui nad tsiwiilametit wastu ei wõta, 4000 franki lahku-mise raha.

Ning asumaade wägi? Näib, et teatawad awalikkuse häälekandjad asumaade ja emamaa wägede ühendamise pooldajad on. Kas kõrgemal pool selle üle mõeldakse? Kaks alshiiri spahide rügementi jõudsid Vienne'i ja Orange'i, Maroko spahid on Rambouillet's. Miks nii? Kui wõtta, siis vähemalt smalahi spahid, kuid poissmehed?...

Meie ootame kartusega kaadrite ja koosseidude seaduse hääletamist parlamendis; parlamendi liikmetel, kes endised wõitlejad, tuleb hoolega järele mõelda, enne kui oma otsuse anda, mis jalgwäe, see on Prantsuse sõjawäe surmale mõistab.

Lahingulaewade pommitamise katsed õhust.

Kahe suurema mereriigi, Inglismaa ja Ameerika Ühisriikide, poolt pannakse juba mõnda aastat hoolega katseid toime, et selgusele jõuda, missuguseid tagajärgi annab sõjalaewade õhust pommitamine. Et neid katseid ikka ja jälle korraldatakse, näitab, missugust tähtsust nimetatud wõitluswiisile antakse.

Alamal toome inglise lennuasjanduse ajakirja Flight, 25. okt. s. a. järele mõned andmed katsete kohta, mis hiljuti Ameerika Ühisriikides toime pandi. Seekord olid märkideks kaks Ameerika Ühisriikide wanatüübilist lahingulaewa Virginia ja New Jersey. Nagu ametlikult teatati, polnud nendel katsetel mitte eesmärgiks proovida, kuidas pommide abil, mille mõjuvus suur, laewa wõib uputada, waid missugused on täpsuse wõimalused suurtest kõrgustest pommitades.

Mõlemad lahingulaewad, millega katsed toimetati, kuulusid ühte ja samasesse klassi ning olid ehitatud 1904 a. Nende normaalne mahutus oli 16.000 tonni, wees seis 16 jalga, pikkus wee pinnal 435 jalga. Pääle oli neil neli 12-, kaheksa 8-, kaksteist 6- ja kaksteist 3-tollist suurtükki.

Lennuk, mida pommitamiseks tarwitati, oli Martin Bomber. Nimetatud aparaat on sünnis niihästi õise kui päewase pommitamise jaoks. Warustatud on ta kahe 400 hobuse jõulise Liberty mootoriga. Laius on tal ühe tiiva otsast teise 71, pikkus 46, kõrgus 14 jalga. Sõjariistadeks — wiis Lewis'i kuulipilpujat, mis tuleandmist ette, taha ja külgedele wõimaldavad; pääle selle on weel üks kuulipilduja sabas. Harilik laadung on tal 2200 naela, nii et ta kas kakskümmend 100, seitse 300, neli 600, kaks 1.100 ehk ühe 2.000 naelalise pommi kaasa wõib wõtta, ehk mitmet liiki pomme wastawas kombinatsioonis.

Esimene kallaletung pandi umbes kell 9 hommikul kuue Martini tüübilise pommitaja poolt toime. Igalühel oli kaasas neli 600-naelalist pommi. Nad lendasid otsekohe Langley Field'i lennuplatsilt 180 miili ära, ja kui nad kohale jõudsid, olid nad 11.000 jala kõrgusel. Üldse pilluti 20 pommi, milledest neli otsekohe New Jersey dekile sattusid. Kolm pommi langesid laewadele lähemale kui 20 jalga, mis kõige kardetawam kaugus.

Järgmise kallaletungi panid kaheksa Martini süsteemi lennukit toime. Igalühel oli kaasas üks 2000-naelaline pomm. Seekord tõusid nad õhku ajutiselt aerodroomilt Cape Hatteras'i läheduses ning pillasid pommid 6.000 jala kõrguselt. Suureks takistuseks oli, et pommid pillamisel raamide kinni jäid, nii et ainult üks pomm seewõrra lähedale langes, et ta tõsist kahju sünnitas. Suurem hulk pommidest langes laewast 200 jardi ulatusele.

Wehepääle hakkas New Jersey külje pääle wajuma. Järelwaatamisel selgus, et tal oli auk küljes. Mõned deki ehitused olid lahti kistud ning üks lõhkemine oli dekil 20 jala pikkuselt soomustatud plated lahti käristanud.

Kolmas katse wõeti ette lõuna paiku, kus seitse Martin'i süsteemi lennukit attakeerisid 3000 jala kõrguselt neljateistkümmet 1.100-naelalist pommiga Virginia't. Esimesed kolm pommi, mis laewa tabasid, ei näinud erilist kahju sünnitawat. Kuid neljandal oli suur mõju. Näis, et ta kaitsedekkidest otse läbi läks. Käis hirmus plahwatus, löid leegid üles ja must suits warjas laewa esimese poole. Kui suits kadus, selgus, et mõlemast mastist, kolmest korstnast, tagumise torni soomuskattest ja muust deki warustusest ainult rusud järgi olid jäänud. Ainult kraan ja

tornid püsisid weel. Siis tabasid weel kaks pommi laewa, kuid kolmas kukkus otse laewa kõrwale, wajus wee alla ja lõhkes otse laewa külje all. Must suitsu- ja weesammas tõusis taewa poole, ja oli selge, et laewa saatus oli otsustatud. Järgmised pommid langesid kõik enam-wähem lähedale. Wahepääll hakkas Virginia wajuma. Ta wajus küljeli ning siis wõis näha, et põhja plated olid suurel ulatusel lahti kangutatud. Awaustest kallas wesi välja.

Neli minutit pärast kallaletungi algust wajus laew põhja.

Alles hilja pärast lõunat wõeti järgmine pommitamine New Jersey wastu ette, mille weekindlad ruumid teda põhja wajumise eest hoidsid.

Wiimasel katsel pillasid seitse Martin'i 3000 jala kõrguselt igatks 2000-naelalise pommi. Ükski neist pommidest ei langenud seewõrra lähedale, et nad kahju oleksid wõinud teha. Pool tundi hiljem jõudsid kohale kaks lennukit 1100-naelaliste pommidega. Kahel esimesel pommil ei näinud suuri tagajärgi olewat, kuid kolmas pomm langes otse laewa kõrwale ning ta oli samuti saatusliku mõjuga nagu pomm, mis Virginia kõrwale langes. New Jersey wajus nagu Virginia'gi pikkamisi küljele — üks mastidest langes raginal wette, pööras põhja püsti, näidates, kuidas platedesse awaused olid kärjastatud, ning wajus 7 minutit pärast seda, kui teda saatuslik pomm oli tabanud, põhja.

Mõndasugust.

Wene lennuvägi uuenduste teel. Selle päälkirja all leiame ajakirja „L. Aéronautique“ oktoobrikuu numbris alljärgnewa märkuse.

„Nieuport-Astra“ seltsi kommerts-direktor M. Bazaine tuli neil päiwil Moskwa, kus ta wiibis mõni nädal Prantsuse walitsuse loaga läbirääkimistel nõukogude walitsusega üheistmeliste häwitajate „Nieuport-Delage 29“ müügi tingimuste üle. Wastaw leping on juba sõlmitud. Läbirääkimiste kestel wäljendas Wene lennuwäe juhatus, mis lõpulikult korraldatud näib olewat, suurt huwi selleks, et oma wäeosi komplekteerida moodsama warustusega. See leping on meie teada juba teine, mis tehtud wene walitsuse ja prantsuse lennukonstruktorite wahel. „Hanriot“ selts on waremalt sõlminud lepingu Moskwa õpelennukite warustamise küsimuses.

Sel puhul ei ole huwitusest tähendada, et suurem osa Prantsuse häwitajate lennurügementide eskadrillidest on warustatud nimetatud „Nieuport-Delage 29“ lennukitega.

N. D. 29 pääl on 300 hj. „Hispano-Suiza“ mootor. Temaga tõusis üks prantsuse lendur 10.300 mtr. kõrgusele. Lennuki kaal on tühjalt 761 kg., kandejõud—339 kg., kokku 1100 kg. Tema kiirus täie koormaga on maapinna lähedal 236 klm. ja 6000 mtr. kõrgusel 210 klm. tunnis. Faktiline tõusukiirus 1000 mtr. kõrgusele — 1 min. 56 sek., 2000 mtr. — $4\frac{1}{3}$ min., 3000 mtr. — $6\frac{2}{3}$ min., 4000 mtr. — 10 min., 5000 mtr. — $13\frac{1}{2}$ min. ja 6000 mtr. kõrgusele $18\frac{2}{3}$ min. Maksimaalne lennukõrgus täie koormaga ulatab 8500 mtr. kõrgusele. Lennuk on kahepinnaline, tema pikkus — 6,5 mtr., laius — 9,7 mtr., kandepindade (tiibade) sügawus 1,5 mtr. ja kogu kandepinna suurus 26,8 □ mtr.

Lennuki kere on kaetud wineeriga, tiivad riidega.

Tema sõjariistadeks on 2 läbi propelleri ette laskwat kuulipildujat. Põletisainete tagawara jätkub $2\frac{1}{2}$ -tunniliseks katkestamata lennuks, missuguse aja jooksul ära wõib lennata 525 klm.

„Hanriot“ wabriku õpelennukitest on tänini kõige enam tarwitusel olnud tüüp H. D. 14. Selle lennukiga seadis üles prantsuse lendur leitnant Thoret 3. jaanuaril s. a. Biskras prantsuse purjelennu rekordi 7 tundi 3 min., missugune asjaolu tõendab tema häid aerodünaamilisi omadusi.

A. N.

Uus pommitamise lennuk Ameerika Ühisriikides. Santa Monica's Kalifornias ehitati Ameerika Ühisriikide meriõhu jõudude teenistuse tellimisel Douglas'e tehaste poolt uus suur ühemootoriline pommitaja D. T. 4. Wiimane on maalennuk, kuid teda on kerge merilennukiks ümber muuta, kui rataste asemele süstada panna. Rataste paigutus on niisugune, et ta pommid raamile küllalt waba ruumi jätab. Kahe mootoriga warustatud Martini süsteemi pommitajaga wõrreldes, mis Ameerika Ühisriikides pommitajate päätüübiks, on D. T. 4-l mitmed paremused. Ta wõib raske pommi ladungiga suuremal kiirusel üles tõusta ja selle suuremale kõrgusele wiia. Pääle selle on temaga kerge manööwerdada, kiirus on tal suur, kuna maandumise kiirus wäikene on. Mehi on tal pääl 2, kuulipildujaid 2. (Flight).

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi kolonel N. Reek
Wäljaandja: Kindralstaabi Walitsus.

Ilmus trükist:

Jalgwäe jagu.

Näitlik jalgwäe jao wäljaõpetamine ilmasõja kogemuste põhjal. Rühle v. Lillienstern. Eestistanud H. Dunkel, leitn.

Hind 50 m.

Tellimisi wõtab wastu Sakala partisaanide üksik pataljon, Wiljandi.

Ilmus trükist „Sõduri“ kirjastusel

D. Lebedew:

Gaasiasjandus sõjas.

Hind 50 marka.

Saada „Sõduri“ toimetusest, W. Batarei 10.